[redacted]

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Veel dank! Goede slag gemaakt-

Aan Minister en Staatssecretaris SZW

TER BESLISSING

[redacted]

Datum
17 september 2025

Onze referentie
2025-[redacted]

Opgesteld door
[redacted]

Bijlage(n)
0

nota

Nota kabinetsreactie en aanbieding onderzoeksrapport 'Effecten van het terugvorderingsbeleid'

Aanleiding

In september 2024 is naar aanleiding van de Derde voortgangsbrief herijking handhavingsinstrumentarium aan de Kamer toegezegd het vorderingenbeleid te onderzoeken.[1] Om meer inzicht te krijgen in de effecten van terugvorderingen en de knelpunten binnen het huidige beleid, heeft Ipsos I&O onderzoek onder uitkeringsgerechtigden en professionals uitgevoerd naar het terugvorderingsbeleid in de sociale zekerheid.[2] De staatssecretaris en uw ambtsvoorganger zijn geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek en de daaruit voortvloeiende voorgestelde beleidslijn voor modernisering van het vorderingenbeleid.[3]

Geadviseerd besluit

- Wij adviseren u de Kamerbrief te ondertekenen.
- Wij adviseren u akkoord te gaan met verzending van de Kamerbrief voor het commissiedebat Uitvoering sociale zekerheid op 1 oktober a.s.

akkoord.

Kernpunten

- Met deze Kamerbrief informeert u de Kamer over de uitkomsten van het onderzoek *Effecten van het terugvorderingsbeleid*, uitgevoerd door Ipsos I&O en definitief opgeleverd op 14 mei 2025.
- De brief besteedt aandacht aan de noodzaak voor nuance binnen het vorderingenbeleid. Het uitgangspunt van het vorderingenbeleid is dat iedereen krijgt waar hij of zij recht op heeft. Gemeenschapsgeld dat ten onrechte is verstrekt, moet op correcte en transparante wijze worden teruggevorderd. Dit is niet alleen belangrijk voor het maatschappelijk draagvlak voor de sociale zekerheid[4], maar ook voor de houdbaarheid en betaalbaarheid van het stelsel.
- Tegelijkertijd is het van belang dat besluiten rond vorderingen doelmatig, evenredig en zinvol zijn, met aandacht voor mensen.
- In de brief wordt benoemd dat uit het onderzoek blijkt dat terugvorderingsbeleid positieve en negatieve effecten heeft. Iemand die met een terugvordering te maken heeft gehad, geeft in het vervolg meer informatie door aan de uitvoeringsorganisatie en let beter op wijzigingen in wet- en regelgeving.

[1] Derde voortgangsbrief herijking handhavingsinstrumentarium, 24 september 2024.
[2] In bijlage 2 vindt u het rapport van Ipsos I&O, 'Effecten van het terugvorderingsbeleid'.
[3] Voor nota, zie bijlage 3.
[4] Motivaction, 'Het burgerperspectief op de herijking van het handhavingsbeleid in de sociale zekerheid', maart 2022.

Vanwege groene tabje 2x getekend. Want andere brief was mede namens Staas, conform zijn verzoek.

- Er zijn ook aanzienlijke negatieve effecten geconstateerd. Ongeveer 35% van de mensen met een terugvordering ervaart beginnende negatieve gevolgen. Deze groep ondervindt doorgaans één nadelig effect, zoals beperkte financiële middelen voor boodschappen en leuke dingen of gevoelens van stress. Bij 20% van de mensen nemen de gevolgen ernstigere vormen aan, waaronder het ontstaan van schulden, stress en/of gevoelens van boosheid. Tot slot ervaart circa 5% (potentieel) levensontwrichtende gevolgen. In deze gevallen domineert de terugvordering het dagelijks leven volledig, met gevolgen als zorgmijding of gedwongen verhuizing.
- In de brief wordt aangegeven dat u de conclusie dat 25% van de betrokkenen in het onderzoek negatieve effecten ondervindt van een terugvordering, verontrustend vindt. Daarnaast acht u het zorgwekkend dat een terugvordering bij 5% van de mensen problematische schulden heeft wanneer de invordering plaatsvindt. Het huidige vorderingenbeleid biedt waarborgen om dit te voorkomen. Er wordt toegezegd met UWV, de SVB en VNG in gesprek te gaan in hoeverre de huidige waarborgen volstaan.
- Daarnaast gaat de brief in op de beoordeling van de dienstverlening bij terugvorderingen in het onderzoek, uitgedrukt in een cijfer van 1 tot 10. De SVB scoort een 6,1, gemeenten een 4,8 en UWV een 4,6. Hierbij wordt vermeld dat u, in samenwerking met UWV, de SVB en gemeenten, stappen zult ondernemen ter verbetering van de dienstverlening.
- De brief onderstreept dat er knelpunten in het huidige beleid zijn die om een oplossing vragen. Dit vormt aanleiding om het vorderingenbeleid te moderniseren. U zegt toe hier in 2026 op terug te komen.
- Tevens wordt bezien of iemand die te weinig uitkering heeft gekregen dit nabetaald moet krijgen en welke (keten)effecten dit heeft.
- De brief gaat tevens in op eerder aangekondigde besluiten rond bruto/netto-problematiek en de oplossingsrichting voor de keteneffecten die met nabetalingen gepaard gaan. Ten behoeve van de pilot rond bruto/netto-problematiek is bijlage 2 bij de brief gevoegd. Dit is een financiële uitwerking van de pilot. Deze is afgestemd met het ministerie van Financiën.
- In de brief is tot slot aandacht voor de opvolging van de aanbevelingen. In dit kader worden zowel lopende trajecten als diverse stelselingrepen toegelicht. De tabel hierna toont de aanbevelingen en de reactie hierop.

Aanbeveling	Reactie
Aanpassing van het socialezekerheidsstelsel, dat als ingewikkeld en ontoegankelijk wordt ervaren.	Wijzigingen in het wetsvoorstel Handhaving sociale zekerheid; de ontwikkeling van een zekerder en beter begrijpelijk stelsel van sociale zekerheid; modernisering van het vorderingenbeleid; oplossen bruto-netto problematiek; voorkomen keteneffecten door nabetalingen; actualisering vorderingenbeleid UWV, SVB en gemeenten
Preventieve aanpak: verbetering van gegevensdeling en communicatie tussen uitvoeringsorganisaties en andere (overheids)organisaties, zodat burgers correct en tijdig geholpen kunnen worden.	Opvolging aanbevelingen Team Preventie, een multidisciplinair team dat onderzocht heeft hoe fouten in de sociale zekerheid voorkomen kunnen worden; voorstellen Hervormingsagenda om binnen het stelsel via gegevensdeling en preventie uitkeringen zo snel mogelijk correct vast te stellen; omgang met voorschotten: van belang dat mensen begrijpen hoe een voorschot tot stand komt en dat een voorschot later kan leiden tot een terugvordering
Verbetering communicatie richting uitkeringsgerechtigden: mensen hebben beperkte kennis over terugvorderingen en houden zich hier doorgaans niet mee bezig tot ze ermee te maken krijgen.	UWV: 'Brievenchallenge', hierin worden de vorderingsbrieven geanalyseerd; uitbreiding Online Dienstverlening Invorderen; via klantadviseurs bij Team Geldzorgen betalingsregelingen treffen; ervaring dienstverlening in beeld brengen via Menselijke Maat Monitor; start integrale klantreizen VNG: tijdig en begrijpelijk informeren van betrokkenen om terugvorderingen te voorkomen; aanbieden van duidelijke informatievoorziening die helpt vergissingen zoveel mogelijk te vermijden; verplichting tot passend informeren SVB: veel aandacht besteden aan de communicatie naar burgers, mensen kunnen de SVB bellen met vragen en krijgen een medewerker met kennis van zaken aan de lijn; gestuurde correspondentie (ook met betrekking tot terug- en invorderen) wordt met enige regelmaat voorgelegd aan een klantenpanel; medewerkers nemen proactief contact op met de burger bij grote terugvorderingen en nabetalingen om extra toelichting te geven, vragen te beantwoorden en om afspraken te maken over de wijze van terugbetalen bij terugvorderingen
Meer aandacht voor terugbetaalopties, deze zijn bij mensen onvoldoende bekend.	Regeling tenuitvoerlegging bestuurlijke boeten en terugvordering onverschuldigde betalingen; kwijtschelden

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie	Informatie
1	Kamerbrief	Verzenden aan TK	De brief met een korte samenvatting van het onderzoeksrapport en de kabinetsreactie daarop.
2	Onderzoek *Effecten van het terugvorderingsbeleid*	Verzenden aan TK	Het definitief opgeleverde onderzoek.
3	CW3.1 Toelichting terugvorderen ter hoogte van netto	Verzenden aan TK	Een gedetailleerde financiële uitwerking van de pilot.